

Datum: 17. 10. 2019

Přepis ze zvukového záznamu

Typ přepisu: upravený (text převeden do spisovné češtiny)

Zdroj: 2019-10-17 hejdanek ladislav 2_0.mp3

Datum: 17. 10. 2019

Název: Rozhovor s Ladislavem Hejdánkem – část 2

Účastníci: redaktor, redaktor 2, Ladislav Hejdánek

Celková délka záznamu: 01:59:13

Začátek přepisu: 00:00:15

Konec přepisu: 01:59:10

Délka přepsané pasáže: 01:58:55

Poznámka: Neověřená jména/názvy jsou v textu vyznačena/y šedým podbarvením a časem v nahrávce.

Text:

Redaktor:

Tak já tě tady, Láďo, vítám dnes odpoledne...

Ladislav Hejdánek:

(smích) Zdar a sílu.

Redaktor:

... ve studiu Post Bellum na Kampě. Máme dnes čtvrtek 17. října 2019 a pokračovali bychom v tom rozhovoru ze včerejška. A já bych se tě zeptal – cos vlastně dělal po návratu z vojny?

Ladislav Hejdánek:

Nejdřív jsem hledal zaměstnání strašně dlouho a nemohl jsem... už před vojnou jsem nemohl nic najít a po vojně taky ne. Tak trvalo to několik měsíců a můj otec to nemohl pochopit, jak to (smích), že doktor filosofie nemůže sehnat místo, že mně to říkal, že mě to neuživí, a tak dále. (smích) Prostě byly to takové ty běžné kecy. A jednoho krásného dne matka mého kolegy, historika z filosofické fakulty Loewensteina, mě pozvala k nim domů, že mě seznámí s panem doktorem Navrátillem, který je zaměstnaný ve Státním ústavu kontroly léčiv, a že říkal, že by tam u nich pro mě mohlo být místo. Tak jsem na jeho radu tam skutečně zašel. Ukázalo se, že právě někoho přijali, takže ne. Ale on se snažil, takže říkal: „Ale já mám dojem, že v jednom ústavu...“ To je bývalý Pasteurův ústav, který rozdělili potom komunisti na jednotlivé ústavy, většinou akademické, a jeden z nich tedy byl, kam jsem přišel, to byl epidemiologie a mikrobiologie. Tam jsem pak ztvrdnul dvanáct let.

Redaktor:

Kde to bylo, ten ústav?

Ladislav Hejdánek:

To bylo v Šrobárově ulici, čili je to těsně přilepeno na vinohradskou nemocnici, před ní kousek, směrem tedy od Prahy. (smích) A těch ústavů je tam několik. A můj šéf nebyl zrovna přítomen, takže jsem byl přijat předběžně, vlastně nepřijat, jenom musí pan ředitel rozhodnout, až se vrátí z Indie, profesor Raška, Karel Raška. Já jsem vůči němu měl nejdřív obdiv. Já jsem jako dokumentátor, odborný dokumentátor se to jmenovalo, na co jsem byl přijat, a ukázalo se, že oni pro mě nemají ani peníze, takže já jsem musel počkat asi půl roku, než jsem dostal peníze, které

jsem měl dostat, a stejně jsem nedostal všechny, poněvadž mně pan profesor Raška deset procent bral dolů na nedostatek praxe. To mu bylo líto mně dát tolik peněz, co každý dokumentátor měl dostat.

Redaktor:

Kolik to bylo peněz tehdy?

Ladislav Hejdánek:

To bylo asi 1 400. Ale on mně to srazil na 1 200, nebo tak nějak. A to trvalo několik let, než mě uznal. A ještě museli tam pracovat na tom odboráři, což mělo zase jiné... Já jsem měl vůči němu velký respekt, protože já měl přehled o jeho práci. Já jsem vlastně měl pod palcem všecko, co on dělal. A jednou z hlavních věcí bylo, že jsem měl za úkol od sekretářky vzít klíč od auta, do auta mu dát cirkulaci, to byla taková sbírka časopisů ze zahraničí, které SÚKL skupoval do té knihovny velké SÚKLu, ale Raška, protože byl velký komunista a velký rváč, tak dosáhl toho, že on to dostal první. A první to chtěl dostat proto, že on okamžitě... já mu to v sobotu, to ještě se v sobotu pracovalo, v sobotu jsem mu to po poledni dal do vozu a on v pondělí ráno s tím přijel a tam byla zastrkána spousta kartiček, jednak co máme objednat jako separátky, jednak který doktor za ním má přijít a co musí do té doby nastudovat a tak dále. Prostě Raška celý týden nedělal nic jiného, než se bavil se svými doktory o tom, co jim poručil prostudovat z té nové literatury. Prostě on byl k nepřetržení. To bylo úžasné. Prostě já jsem do té doby neviděl nikoho tak pracujícího. Takže já byl nejdřív udivený a ohromený. A já nevím, já jsem ho takřka zbožňoval. Jenže se brzy ukázalo, že to je pěkná potvora.

Redaktor:

Co dělal?

Ladislav Hejdánek:

Tak jednak jsem se dostal... on měl velkou důvěru, a to zřejmě viděl na mně, že na něj dám, tak si myslel, že na něj dám tolik, že na mě je spoleh. A to se zmýlil. Na mě není spoleh ve všem. Ve svinárnách ne. A tak prostě on mě hned zařadil – já tam přišel v únoru a hned na podzim jsem byl zvolen do závodního výboru a hned jako jednatel.

Redaktor:

A jakého závodního výboru?

Ladislav Hejdánek:

Závodního výboru ROH. Samozřejmě ne strany, já ve straně nebyl. A tam mě nenutili do té KAN, to mě nutil Raška až s rokem nebo s dvouletým zpožděním, když se ukázalo, že jsem méně poddajný, než očekával. Jako jednatel já jsem měl velké možnosti, zejména proto, že předsedkyní byla partajkyně, která byla celkem dobrá, a já jsem s ní docela vycházel. Takže když jsem se dostal do sporu s Raškou, a to bylo brzo a docházelo k tomu často, tak ona se postavila na mou stranu. Takže když Raška žádal o to, abych nebyl už dál jmenován, navrhován do závodního výboru další rok, tak ona mi to řekla, že Raška se snaží mě odtamtud dostat, tak já jsem šel na ministerstvo, já jsem mezitím si očuchal, jak kde si Raška stojí, a Raška měl taky své nepřátele. Tak jsem se obrátil na jeho nepřátele, to jest na ROH na ministerstvu, a tam šel Raška všem na nervy strašně, pochopitelně, ale nebudu líčit z jakých důvodů.

Redaktor:

Mě zajímá jenom, proč jste se dostali do sporu, o co šlo, obecně třeba.

Ladislav Hejdánek:

Tak šlo o věci, že on se pletl do záležitostí závodního výboru a prostě vždycky nám dal pokyn, koho máme vyřadit, koho máme přijmout naopak. My jsme si chtěli s ním dělat rozhovor sami, on byl

proti. On chtěl na nás nějaké rozhodnutí, načež já jsem říkal: „Tak tohle my musíme nejdřív prodiskutovat.“ Tím jsem mu lezl na nervy. A nakonec jsem mu lezl na nervy, tak to teď se vrátím k tomu ministerstvu, tak jsem šel na ministerstvo, tam jsem řekl, že Raška se ustavičně plete do záležitostí partaje a do záležitostí ROH, že totéž, co dělá v ROH, tak dělá tady. „Takže prostě víte o tom.“ Oni už věděli, nějaké předchůdce jsme měli, takže to já už jsem všechno věděl, to se prodrbe. Tak jsem říkal: „Víte, jaký on je. Tak odtamtud zas chce nás vyházet některé a chce tam své lidi a tak dál, tak proti tomu něco dělejte. To prostě není možné, aby ředitel si tohle dovoloval.“ Já jsem se tvářil, že jako odjakživa jsem byl v ROH. (smích)

Redaktor:

A nevadilo ti to, i když se říká, že ROH...?

Ladislav Hejdánek:

Mně to vůbec nevadilo. Já jsem pořádně nepoznal, co to je. A pak jsem měl dojem, že já jsem měl mnohokrát příležitost jako jednatel ROH pomoci spoustě lidem.

Redaktor:

V čem ta pomoc mohla spočívat?

Ladislav Hejdánek:

Hlavně že jsem se postavil proti Raškovi, proti rozhodnutí. Tam ke každému přijetí a každému propouštění zaměstnance musel být souhlas stranického a ROH výboru. A prostě ten můj výbor, já jsem mu odmítl dávat automaticky ten souhlas. Takže on chtěl ode mě, abych mu to rovnou podepsal. Já jsem říkal: „Ne, my to musíme projednat.“ A jemu to šlo na nervy. On na to nebyl zvyklý. Tak prostě a dobře, když se dověděl, že na něj tlačí z ministerstva, že nemůže se vměšovat do toho, kdo bude nominován a tak dále, tak prostě jednou byl tak šílený, že ztratil nervy a řekl mně: „Hejdánku, já bych vás nejradši rozmáchl jak štěnici,“ což já jsem v té době už bral jako vyznamenání. Já jsem věděl, že i v ústavu není docela oblíbený. Tam prostě byli lidé, s kterými já jsem se znal odjinud, a zjistil jsem, že ho odjinud taky nemají rádi, a tak dále. Prostě jsem si udělal o něm představu. A nejvíc mě dožral, když byl nějaký průšvih s mobilizační naftou, která najednou nebyla v zásobárně, protože ji tajně odprodal, po kouskách odsával šofér, osobní šofér Rašky. A osobní šofér dělal pro Rašku spoustu věcí, takže Raška nemohl dovolit, aby to bylo na něj, a svaloval to na hospodářského vedoucího, s kterým jsem se já znal taky z toho závodního výboru a znal jsem ho jako staršího člověka, kterého to strašně sklálo, a umřel na to, nějak prostě to nepřežil, že má jít před soud. A bylo to jasně falešně udělané všechno a tak dál. Takže prostě nakonec se ukázal jako špína.

Redaktor:

Přejdeme teď k další etapě tvého života – jestli bys nějak mohl charakterizovat, to je obecná otázka, kterou kladu všem pamětníkům, začátek těch 60. let, nebo možná už přelom 50., 60. let, jak to bylo v tvém životě, jak jsi to vnímal? Protože se mluvilo o tom, že se začala uvolňovat atmosféra ve společnosti.

Ladislav Hejdánek:

Ano, jasně. Ale já jsem tedy si toho byl vědom. Poněvadž jsem byl jednatelem, tak jsem zařizoval, že k nám chodili přednášet různí známí spisovatelé, o kterých se mluvilo. A ona skutečně nám řada lidí přišla: Ivan Klíma, Kliment, kdo ještě? Zikmund u nás byl jednou.

Redaktor:

Cestovatel?

Ladislav Hejdánek:

Cestoval Zikmund, bez Hanzelky, s Hanzelkou jsem se poznal později. A prostě byli u nás a byli provokatéři mezi nimi. A já jsem to vždycky kočíroval, protože jsem byl ten jednatel, který je sem pozval, tak jsem mu to vždycky takhle trošku zmáčkl, trošku přidal, prostě dal jsem pozor, aby nebyl velký průšvih, ale stejně byl malý. Ale teď samozřejmě se to všechno rozneslo, takže Raška najednou měl důvody proti mně ještě politické. Takže na mě začal tlačit, že musím odejít odtamtud, že tam nemůžu být, a tak dál. A tak já jsem mu řekl, že za těchto okolností, když mě nutil, abych například svého podřízeného fotografa upozornil na to, že si musí hledat místo, že tam prostě nemá další co dělat, a on byl výborný fotograf, on Raška potřeboval ty mikrosnímky, takže já jsem Raškovi nakonec řekl, že si budu hledat místo, že odejdu, ale že musí počkat, až si něco najdu. A mezitím se stalo, že tady byl Dubček, tedy ne mezitím, to už bylo během, a to už jsem tam zval ty lidi všelijaké. Ale prostě Raška už taky zacítil, že se tady bude něco dít, tak se nechal zvolit do Světového zdravotnického shromáždění jako šéf epidemiolog pro celý svět a odjel do Švýcarska i s rodinou. Takže prostě když se poprvé vrátil, říkal: „Hejdánku, co vy tady děláte?“ Svolal všechny jako „otec lidu“ a: „Hejdánku, co tady děláte? Vy jste říkal, že odejdete.“ Já jsem říkal: „No, stalo se, že ty důvody pominuly.“ A on říkal: „To není možné!“ Jenže na to dopadl stejně jako já, protože on už viděl, jak se mění situace v ústavu, svolal si všechny vedoucí všech oddělení a teď s nimi promluvil jako „otec všeho lidu“ po dubčekovsku. To byl malér, protože samozřejmě to nemohl přežít. Takže se stalo, že padl Dubček, padl Raška taky. Oni ho zavolali do Československa a on si myslel, že dostane nějaké úkoly, a oni mu tady zajistili, že končí. Takže vlastně skončil ještě rychleji než já.

Redaktor:

Já bych teď ještě, než se dostaneme možná k Dubčekovi, se zeptal na Novou orientaci. To bylo takové hnutí v Československé církvi evangelické.

Ladislav Hejdánek:

Ano, to nebyla moje záležitost. Já jsem byl takový přidáný, poněvadž jsem se znal se spoustou mladých farářů a vikářů, a tak prostě jsem do toho byl pozvaný. Hlavně jsem se znal se Šimsou, takže Šimsa mě tam do toho hned tahal, a zúčastnil jsem se všech těch akcí a tak dál. Takže já jsem tam moc významný nebyl. Oni měli své starosti farářské, čili já jsem jim vždycky, když bylo potřeba, tak jsem poradil k něčemu, poněvadž jsem měl ty zkušenosti politické zas už. Takže když chtěli nějaké blbosti krajní, tak jsem jim to rozmluvil nebo tak, ale nebylo to nic významného. Ale sám jsem se stal velmi známým tím. Takže mně to velmi pomohlo, že jsem byl jako jeden z nefarářů členem Nové orientace; těch křesťanů nefarářů tam bylo málo. (smích) Tak potom to vzrostlo trošku.

Redaktor:

Mohl bys nějak charakterizovat některé ty své přátele? Byl tam, já nevím, třeba Jaroslav Pfann, Jakub...

Ladislav Hejdánek:

Jaroslav Pfann, Jakub Trojan, Šimsu jsem jmenoval, Čapka.

Redaktor:

Jan Čapek?

Ladislav Hejdánek:

Jan Čapek, ano.

Redaktor:

Alfréd Kocáb.

Ladislav Hejdánek:

Alfréd Kocáb, samozřejmě, ten byl z Mladé Boleslavi, tam jezdil. A teď se stalo, že oni ti faráři, když jezdili do Prahy, tak se vždycky u nás stavili. Když tady měli něco k vyřizování, tak se u nás stavili. A dovídali se, co je všechno nového, co ještě neznali, ode mě. (smích) Takže já jsem měl velký vliv na ty jejich informace, takže já jsem jim říkal všechno, co se děje ve Svazu spisovatelů a tak dál. Tak to jsem zas byl v kontaktu s těmi spisovateli některými. Tak já se všechno dovídal jeden z prvních.

Redaktor:

Ty jsi byl členem Svazu spisovatelů?

Ladislav Hejdánek:

Nebyl, nebyl. Ne, nikdy ne. Ale dostal jsem jednu takovou, na přímluvu Jana Lopatky, tříměsíční dovolenou od Rašky, to bylo ještě za Rašky, ano, kde jsem psal nějaký článek, objednaný tedy. A vyšlo to potom a tak dál. Takže byl jsem placený tedy, krátkou dobu jsem byl, tři měsíce placený tak, že jsem dostal náhradu výdělku. Ale jinak já jsem zdaleka nebyl to, co Jirka Němec. Jirka Němec, ten šel jako ohař po každé známce nějaké informace. Ale dověděl jsem se hodně věcí a hodně jsem toho zprostředkoval potom. Takže ti faráři vlastně si zvykli jezdit k nám, často u nás i přespalí, takže znali holky, holky znaly je, takže to bylo potom ohromné pro to, když policajti začali zasahovat. Takže to je asi vše, co bych řekl. Já nevím.

Redaktor:

Mě by zajímalo k té Nové orientaci... jednak ty jsi říkal...

Ladislav Hejdánek:

Kvůli čemu to bylo, jo? Nová orientace...

Redaktor:

Kvůli čemu to bylo a jak bys to hodnotil v dějinách, ať už Českobratrské církve evangelické nebo, dejme tomu, i v těch moderních československých dějinách, jestli to mělo nějaký význam.

Ladislav Hejdánek:

Tak já nevím, jestli to mělo československý význam, to si nejsem jistý. Doufám, že ano. Ale mělo to určitě význam církevní, a nejenom naší církve, to jest, mělo to význam prohloubení ekumenismu naší církve. A příznačné bylo, že se začalo více spolupracovat s katolíky. Čili to byla taková jedna z důležitých věcí, že faráři začali být v kontaktu s katolickými faráři na své vesnici, nebo ve svém městečku, že byli k tomu vedeni námi, že je potřeba... teď tady máme jedno nebezpečí, to je stát, a teď my musíme držet pohromadě a nemůžeme se rozhádat jako nekomunisti a ještě se dělit mezi sebou. Takže to bylo čistě takové utilitární. Ale mělo to vážnější důvody. Ta Nová orientace byla orientována především na Bonhoefferovi a na některých dalších autorech, které nemusím jmenovat, na Bultmannovi, to byl Bultmannův žák, Bonhoeffer. Prostě my jsme to tady četli. Já jim půjčoval knihy, které zas museli vracet, poněvadž jsem to měl já taky půjčené. Takže tohle. A cíl byl, že křesťanství se musí stát opět živou záležitostí pro obyčejné lidi, že to nemůže být jenom nedělní záležitost, nebo sobotní eventuálně (smích), taky jsme tam měli jehovisty, a to znamená civilně interpretovat křesťanství. Čili tohle byla hlavní myšlenka Nové orientace – civilní interpretace. A velký význam měla v tom Komárková, která pro to měla velké porozumění a hodně pro to udělala.

(pauza)

Ladislav Hejdánek:

Něco o Komárkové, jo?

Redaktor:

Jenom tvůj pohled. Tenhle rozhovor se týká tvého pohledu na nějaká knižní moudra. Zmínil jsi Boženu Komárkovou, tak jestli bys mohl na ni zavzpomínat, jak ty jsi ji poznal a právě ten její přínos pro tu Novou orientaci.

Ladislav Hejdánek:

Já jsem profesorku Komárkovou poznal, když už byla vyloučená ze škol. Ona byla v koncentráku, a když se vrátila, byla těžce zdravotně postižená a brzo se dostala do invalidního důchodu. A to proto, že byla nežádoucí jako křesťanka. A ona se přimkla k nám mladým, protože v nás viděla tu naději. (smích) Takže jezdila taky do Prahy, tak se u nás vždycky taky stavila na pozvání, které jsme jí poslali po těch farářích. Takže ti faráři měli tam ten význam, že u nás bylo vždycky nějaké sejítí a mezi nimi taky byla Komárková. Takže jezdila z Brna do Prahy. Na mě udělala velký dojem. Ona tak koktala divně a vždycky to bylo takové moudré koktání, což bylo zvláštní. Vždycky stálo za to tomu věnovat pozornost a nenechat se odradit tím, že to tak divně vypadalo. A ona byla rozumná, moudrá žena. Studovala s Patočkou, čili ona chodila nejenom k nám, ale taky za Patočkou občas se podívala, když už byla v Praze. A velice si vážila brněnského filosofa jednoho, s kterým studovala, ale já mu nikdy nepřišel na chuť, takže celkem nemá cenu o tom zvlášť něco říkat.

Redaktor:

Jak se jmenoval ten filosof? Jenom pro výzkum.

Ladislav Hejdánek:

Jak se jmenoval? To bude problém právě. Proto jsem se tomu vyhnul. (smích)

Redaktor:

Dobře. Pojďme dál tedy. Shrňme: Božena Komárková, Nová orientace.

Ladislav Hejdánek:

Ano. A ona dělala taky takové práce, psala články do Křesťanské revue, do Koster, tedy Kostnických jisker, a měla přednášky každou chvíli. My jsme, anebo ti faráři zas ji zvali do svých sborů, takže ona byla velmi činná v tom svém invalidním důchodu. A byla senzační, byla výborná. A ještě tedy „nach der Wende“ se konala u ní v Brně taková velká porada, o které jsem se už minule zmiňoval.

Redaktor:

Ano, o Hromádkovi. Ta Nová orientace se taky odvolává, vždycky jsem to slyšel, na Hromádku, je to tak?

Ladislav Hejdánek:

Tak my jsme se na Hromádku odvolávali při každé příležitosti, i před ním, a on to nikdy nepopřel. Aspoň ne, když jsme my u toho byli. A měl pro nás velké porozumění a jenom vždycky takhle mírně a neprovokovat, to jako on měl v sobě.

Redaktor:

Já mám dvě otázky. Jenom abych lépe pochopil – ty jsi říkal, že díky Nové orientaci ses stal více známým. Pro koho ses stal více známým?

Ladislav Hejdánek:

Po církvi. Já bych jinak v té církvi nic nikdy nedělal. A díky tomu, díky Nové orientaci jsem se dostal do sporu se synodní radou a tak dále a s některými lidmi a s Rodrem a tak, a nejenom do konfliktu, ale také jsem je podpořil v něčem a tak. Tak se se mnou počítalo. A protože já jsem se oháněl tím Hromádkou, tak mě nemohli odvrhnout tak jednoduše, takže já jsem měl trochu vliv i na

ty. Mně šel na nervy Škarvan, to byl akademický ymkař, původně to byl knihovník Masarykův, Masarykovy knihovny, osobní, a pak když ho vyhodili po Únoru, tak on to byl právník, a po mém soudu nebyl dobrý právník, on radil špatně.

Redaktor:

František Škarvan?

Ladislav Hejdánek:

František Škarvan. Prostě byl kompromisník hrozný.

Redaktor:

V tom spočívaly ty konflikty zřejmě.

Ladislav Hejdánek:

Jistě, ano. Takže já jsem potom daleko víc ocenil tedy Šimka. To neříkám kvůli tobě, ale že to byl takový... s takovým nádechem cynismu, ale takovým sympatickým cynismem. Já nevím, jak by se to řeklo. Vždycky vtipy a tak. A Škarvan všechno bral vážně: „A pozor, aby nebyl průšvih!“ To Šimek nikdy neřekl: „Aby nebyl průšvih!“ Mojí ženě řekl, že lhát jako obžalovaná má právo a jako křesťan že to je její povinnost. To je charakteristická... já to opakuji, ale je to moment, z kterého člověk pozná celého člověka, že to by nikdy býval Škarvan neřekl. A byl to taky právník. Takže já jsem viděl ve Škarvanovi tak trochu takové zklamání, že se neukázal jako akademický ymkař. Ale to jsem zase zajel někam.

Redaktor:

Pojďme od Škarvana jinam. Pokud vím, tak o Novou orientaci měla velký zájem taky Státní bezpečnost.

Ladislav Hejdánek:

To ano.

Redaktor:

Jak se to projevovalo?

Ladislav Hejdánek:

Faráři byli předvoláváni nejenom církevními tajemníky, ale přímo policajty. A mě samozřejmě nemohl předvolat jako laika žádný církevní tajemník, takže mě museli předvolávat jenom přes policajty. A já jim vysvětloval podstatu té Nové orientace a vysvětloval jsem to tak, že prostě byli nemožní, byli neschopní mně říct, proč to nemám dělat. To je přece samozřejmé. A oni udělali někteří faráři to, že když se ukázalo, že se to uvolňuje trochu, tak si stěžovali na to, že je církevní tajemníci nejenom obtěžují, ale takřka je lámou přes koleno, že je chtějí dostat do partaje, chtějí dostat, já nevím, do spolupráce a tak dál. A oni napsali potom otevřený nějaký dopis, v dokumentech to je, že jsou proti tomu, aby tedy takhle církevní tajemníci pracovali. A v té věci jsem byl taky vyslýchán, jestli jsem náhodou na tom... já jsem na tom žádný podíl neměl, ale tím spíš jsem měl teď svobodu to hájit. Tak jsem říkal: „A dívíte se?“ Ale říkal jsem jim důvody proč. Přece církevní tajemník, který má na starosti faráře, ho nemůže znásilňovat, do háje! Tak oni vždycky byli v čudu. Ale v podstatě proti té orientaci zasáhli jenom tím, že některým farářům vzali souhlas, ale žádný soudní... soudní byl, ale byl navlečený na něco jiného, čili nebylo to proto, že je Nová orientace.

Redaktor:

Máš na mysli až sedmdesátá léta, nebo šedesátá?

Ladislav Hejdánek:

Tak v šedesátých letech už se stěžovalo.

Redaktor:

Protože k těm sedmdesátým létům se ještě dostaneme. Mně šlo teď o ta šedesátá léta. Jak bys zhodnotil význam té Nové orientace pro tu církev, případně pro společnost?

Ladislav Hejdánek:

(smích) Já spíš pro sebe. Ze mě to udělalo křesťana. Jednak Akademická YMCA tak trochu a teď tohle. Já teď prostě jsem všude byl brán jako sice nefarář, ale jako jeden z těch farářů. Takže prostě já jsem všude vystupoval jako za církev mezi lidmi, ne na úřady. Ale já jsem měl takový vliv na různé věci a tak.

Redaktor:

Když jsem se připravoval na tento rozhovor, tak jsem se někde dočetl, že členem té Nové orientace byl taky Ladislav Pokorný, což byl římskokatolický kněz. Ty jsi ho znal?

Ladislav Hejdánek:

Ne, to byl jiný Ladislav Pokorný, který si vzal Janu Šimsovou, sestru Honzy Šimsy, a ten dodneška je činovník sborový. Tak to je jiný. Je to jiný. Bohužel se to plete, ta jména, ale nejsou spolu nijak svázání, ani příbuzností, možná nějakým jménem do kolika pokolení. Takže s tím katolíkem neměl co společného. Láďa Pokorný odedávna vždycky dělal takového druhého redaktora *Křesťanské revue*.

Redaktor:

Takže ten Láďa Pokorný, o kterém mluvíš, to je ten člen Nové orientace?

Ladislav Hejdánek:

To je člen Nové orientace.

Redaktor:

Takže to je nějaká mylná informace.

Ladislav Hejdánek:

A to je také takový přistěhovalec jako já, to není farář, to je geolog.

Redaktor:

Proč ne?

Ladislav Hejdánek:

Ano, jistě.

Redaktor:

Pojďme k dalšímu fenoménu – Jircháře, 60. léta, různé diskuse s různými lidmi, setkávání.

Ladislav Hejdánek:

Ano. Šedesátá léta ukazovala, že se něco děje, a Hromádka chtěl být informovaný taky od mladých lidí. A jemu chyběl ten kontakt. On měl kontakt s komunisty, měl kontakt s cizinou, ale neměl kontakt s domácím prostředím (smích), hlavně s mladými lidmi. A on byl na ty mladé lidi strašně zvědavý. A to pořád něco chtěl vědět. A tak přijal návrh asi Honzy Šimsy, jistý si nejsem, a ani mi to nepotvrdil Honza, on už si to taky nepamatoval, aby se u něj doma v Moravské ulici, v domě, kde bydlel Hromádka, aby se u něj doma konala taková setkání s Hromádkou. A Hromádka to měl

strašně rád, jenomže časem se to začalo rozrůstat. Nejdřív nás bylo pět, šest, sedm, pak nás bylo patnáct (smích) a dvacet a už to bylo neúnosné. A Hromádka nevěděl, co s tím. A my jsme mu přišli poradit s Jirkou Němcem, že by se to mělo přesunout do Jirchářů a otevřít pro katolíky. Proč pro katolíky? Poněvadž já jsem tam jednou pozval Jiřího Němce přímo k Hromádkům a představil jsem Jirku, aby Hromádka věděl, kdo je důležitý mezi katolíky. (smích) A skutečně tedy od samého začátku se jednalo s Jirkou v těch Jirchářích. A Hromádka tam nejdřív chodil, pak nemohl, poněvadž samozřejmě měl strašných povinností a jezdil po cizině, takže třeba najednou měsíc byl v čudu. Tak my jsme si zvolili vlastního předsedu, katolíka Freie, Václava Freie. Trval na tom, že se jmenuje „Frej“ a ne „Fraj“, ale bylo to německy čitelné taky. A on byl docela dobrý, jenomže nezvládl to, že tam byli holt... bratr Müller tam byl třeba, který provokoval ustavičně, ale z blbosti, ne že by to byl nějaký plán, ale z blbosti provokoval nesmírně nesmysly. Takový zarputilec to byl, antikomunistický. Tak to bylo potřeba udržovat. Tak doneslo se to samozřejmě taky komunistům, respektive policajům, takže ti pak přes ty církevní tajemníky a přes koho tedy šli na Hromádku a že to někdo musí hlídat, takže on tam pak poslal, to už jsem říkal, Součka, stanovil ho jako náhradu. Souček tedy každý večer tam chodil, každé úterý, jirchářské...

Redaktor:

... čtvrtky.

Ladislav Hejdánek:

... čtvrtky, ano, správně, úterky byly ty malé. My jsme pak, když to bylo úspěšné, tak jsme udělali ještě malé čtvrtky, takzvané prosemináře.

Redaktor:

Mohl bys popsat, co vlastně ty Jircháře byly, pro neznalé, a jaký byl ten program, nebo jak jste to dělali, ty besedy, nebo přednášky, diskuse?

Ladislav Hejdánek:

To byla taková věc, že my jsme vlastně stanovovali ten program sami nazdařbůh a teď jsme čekali, co z toho bude. Bylo téma, někdo byl pověřený referátem, po referátu byla diskuse, velmi živá, nezvykle na české poměry, a byli toho účastní katolíci taky, ale nejenom, taky Čechoslováci a tak. Prostě tam skutečně chodila křesťanská taková smetánka. (smích)

Redaktor:

Mohl bys jmenovat některá jména?

Ladislav Hejdánek:

Tak já bych mohl jmenovat třeba, od Čechoslováků tam byl ten... jak se jmenoval ten profesor? Jména na mně nechťej!

Redaktor:

Tak od katolíků.

Ladislav Hejdánek:

Od katolíků? Tak to tam... já jsem už líčil, jak jsem zažil, že mě představoval... jak se jmenoval ten katolík? Ach jo!

Redaktor:

Ty jsi jmenoval Jiřího Němce, toho jsi zmiňoval.

Ladislav Hejdánek:

Ano, Jiřího Němce ano, ale...

Redaktor:

Václava Freie.

Ladislav Hejdlánek:

Freie, ale přišli z kriminálu puštění Bonaventura Bouše a...

Redaktor:

Oto Mádr?

Ladislav Hejdlánek:

... Zvěřina, Oto Mádr. Mádra mně představoval Jirka právě na jedné schůzi v Jirchářích a Mádr říkal: „Před třemi dny mě pustili.“ (smích) Dubčekovská éra byla známá tím, že propouštěli se lidé, a dokonce...

Redaktor:

To bylo ještě před Dubčekem, ne?

Ladislav Hejdlánek:

To bylo už... já nevím. Tak bylo to... Dubček už se chystal, bylo to před Dubčekem, ještě nebyl Dubček tím hlavním.

Redaktor:

Mě by spíš zajímal ten Oto Mádr nebo ti lidé – jak na tebe působili, to prostředí, atmosféra?

Ladislav Hejdlánek:

Tak já jsem byl už trochu připravený na katolické prostředí Jirkou Němcem, který mně říkal: „Víš, nesmíš je brát tak moc vážně, oni jsou takoví holt zastaralí.“ A ono se ukázalo, že oni zastaralí nebyli. Takže ono s nimi taky to vězení něco udělalo. Prostě třeba Bouše byl strašně lekavý a udělal spoustu věcí, že přemohl svůj strach. Mádr, ten byl odvázaný bez potíží. Zvěřina byl opatrný, vždycky takový vlídný, ale příjemný. Byli, prostě a dobře, ti katolíci senzační, byla to skvělá reprezentace katolické církve. Lepší tam být nemohli. Takže ten ekumenický rozhovor byl takový snadný.

Redaktor:

Chodil tam i ten At'a Mandl?

Ladislav Hejdlánek:

Mandl tam byl několikrát, ale nechodil tam pravidelně. Chodil At'a, chodil.

Redaktor:

Jaká to byla témata?

Ladislav Hejdlánek:

Témata byla nejrozumnější, většinou teologická, a diskutovalo se do největší šíře, jak to téma dovoľovalo. Takže skutečně tam bylo možno přijít s čímkoliv. Takže vlastně tam lidé chodili hlavně kvůli té diskusi, co se tam všechno mohlo říkat, a nebyli ani tak zvědaví na ty jednotlivé referáty. Tak samozřejmě jsme protestovali a snažili jsme se, aby ty referáty byly co nejlepší, takže jsme si je jednak brali sami, jednak jsme na to zvali lidi. Tak my jsme tam zvali i komunisty. Do Jirchářů byl pozvaný Machovec.

Redaktor:

Milan?

Ladislav Hejdánek:

Milan Machovec. Karel Kosík odmítl.

Redaktor:

Karel Kosík odmítl?

Ladislav Hejdánek:

Odmítl.

Redaktor:

Jaký měl důvod?

Ladislav Hejdánek:

Protože by si zhoršil situaci. On byl už tak... do něj stříleli, až se z něj kouřilo (smích), po té knížce, co vydal. Takže jaksi on si to nechtěl nějak zhoršit. On ne že by měl něco proti tomu, on byl taky evangelík původně, ale nevadilo mu to. Ale tak nebylo to nic tak vážného, on to nebral moc vážně.

Redaktor:

Ono se to někdy charakterizuje taky, jako že šlo o takové diskuse křesťanů s marxisty. Dá se to tak charakterizovat?

Ladislav Hejdánek:

To ne. To určitě nebylo tak. Nepochybně mezi posluchači byli také marxisté, nevýznamní, méně významní, takže to vypadalo jako diskuse, ale neměli velkou většinu. Přišlo jich víc, když tam byl ten Machovec. Nebo kdo tam ještě byl? Já si už nevzpomenu.

Redaktor:

Jan Sokol taky, ne?

Ladislav Hejdánek:

Sokol tam samozřejmě chodil. A to nebyl kněz, Sokol byl civil.

Redaktor:

Ale vzdělaný civil, ne?

Ladislav Hejdánek:

Vzdělaný civil velice a takový, že měl vždycky rozumné řeči a tak, mělo to vždycky nějakou váhu, to ano. A Floss tam chodil, na toho se zvlášť pamatuji, to byl velký...

Redaktor:

Karel Floss?

Ladislav Hejdánek:

Karel Floss z Moravy, ten tam měl vždycky takové intelektuální připomínky, a Němec, ti měli nejvýznamnější katolické příspěvky, vysoce teoretické.

Redaktor:

Ale Karel Floss, pokud vím, byl kdysi taky komeniolog, že se tím zabýval, ne?

Ladislav Hejdánek:

Tak trochu se tím taky zabýval, ale nebyl to vysloveně komeniolog. Byl to kněz, „páter vyklouz“, který se pak oženil, když ho pustili, a pěstoval tam na Sázavě takové setkávání. On se dost velice rychle, když byl puštěný, tak taky byl rehabilitovaný, jako skoro všichni, takže mohl všechno. A patřilo se být vůči němu vstřícný i na úřadech, takže on se dostal i do ciziny, takže se v cizině seznámil s různými německými teology a přinesl knížky od nich a zprávy od nich, takže to bylo velké oživení pro nás. Tak byl skvělý.

Redaktor:

Co Jan Patočka? Nepozvali jste ho tam? Vždyť ten by tam taky patřil určitě, ne? Nebo ne?

Ladislav Hejdánek:

My jsme Patočku... já nevím, jestli někdo ho tam zval, ale rozhodně Patočka nešel, protože on měl starost, že ho vyhodí ještě odtamtud, co byl zaměstnaný. To je Patočka. To je člověk, jehož život ukazuje, co to je být filosofem v Česku.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme třeba potom, až se dostaneme k Chartě, že bychom to vzali naráz. Mě by teď zajímalo – ty jsi byl velmi akční, jak jsi říkal, že tvoji rodiče neměli skoro žádné kontakty v Praze a že sis je musel vytvářet. Ty sis jich vytvořil strašně moc, až ses dostal taky do redakce časopisu *Tvář*. Mohl bys to popsat?

Ladislav Hejdánek:

Tak to byl časopis, který vznikl proto, že vznikla taková animozita některých spisovatelů ve Svazu spisovatelů, že svaz nedělá nic pro mladé. Tak oni se rozhodli, že založí časopis pro mladé, pro začínající spisovatele. Samozřejmě se očekávalo, že to budou vybraní komunisti. Takže šéfredaktorem se stal Gruša, který byl spřízněn s Kolmanem. A Kolman mu taky k tomu pomohl, to ještě pokud mohl. A šéfredaktorem nebyl Gruša, ten až potom. Jedním z hlavních redaktorů se stal Nedvěd, kterého vzali jako eléva z *Rudého práva*, a ten potom zůstal tím šéfredaktorem i po tom převratu, který udělali ti kluci, kteří ho tam nakonec... Prostě a dobře, stalo se, že se tam dostali do té redakce, do toho redakčního kruhu se dostali lidé ne dobře vybraní. Byli tam i někteří ostře protirežimní. Ostře protirežimní neznamená, že byli protikomunističtí nebo tak, prostě nesnášeli tu hrůzu, kterou jsme snášeli těžko my všichni.

Redaktor:

Kdo to byl? Bohumil Doležal třeba?

Ladislav Hejdánek:

Bohumil Doležal, Jan Lopatka...

Redaktor:

Václav Havel tam taky byl, ne?

Ladislav Hejdánek:

Václav Havel, toho jsme přizvali na pomoc při jednání se Svazem spisovatelů, poněvadž my jsme tam měli jenom jediného člena, to byl Kafka, překladatel. Takže to je další. Já bych si ho nevpomněl. A potřebovali jsme někoho. Pak se tam natlačil, když jsem tam ještě byl, taky Dvořák a tak. Takže my jsme potřebovali mít nějaké hlasy mezi spisovateli, když o nás rozhodovali. Takže proto jsme tam, za tím cílem jsme tam vzali Václava Havla. Já si myslím, že nikdo si moc neuvědomoval, co to znamená. A Václav Havel se od samého počátku dostával do ustavičných konfliktů s jinými členy.

Redaktor:

Redakce?

Ladislav Hejdlánek:

Redakce, ano. Samozřejmě i se mnou. Já jsem si nebral nikdy servítky. A on to bral. Pravda je, že on tomu hodně pomohl, ale ta sláva světová dopadla pak na *Tvář* taky, co měl Havel. On měl slávu americkou. Takže to bylo taky z těchto důvodů. Jinak on Havel nebyl po chuti Lopatkovi a Mandlerovi. Mandler, ten byl z největších kritiků Havla, Eman Mandler.

Redaktor:

Už tehdy?

Ladislav Hejdlánek:

Už tehdy, ano. Prostě tam bylo velké napětí, ale my jsme to považovali za plus, že to nevadí. To Gruša, ten to vzdal, když viděl, že má napětí v redakci. My jsme vítali každý odlišný názor. A my jsme také tu *Tvář* dělali tak... já říkám my, ale já jsem tam měl malý vliv ze začátku, mě tam přizval až ke konci prvního ročníku, kdy už se tam schylovalo k tomu převratu takzvanému, jak se říkalo, on to převrat nebyl, prostě Gruša rezignoval a tím pádem byla příležitost vyměnit strážce (smích), tak když se schylovalo ke konci prvního ročníku, tak Jirka tam navrhl mě jako přispěvatele. A já jsem napsal článek, který pochválil... jak on se jmenoval? To je hrozné, ta má paměť! Špatně viděl, pustili ho do Švédska. On taky byl v partaji. Pustili ho do Švédska, aby ho tam operovali, měl nějaké těžké poškození zraku.

Redaktor:

Nějakého českého spisovatele?

Ladislav Hejdlánek:

Českého spisovatele. Vohryzek.

Redaktor:

Josef Vohryzek?

Ladislav Hejdlánek:

Vohryzek to byl. A tak ten to pochválil a ten měl velký respekt u kluků. On ještě nebyl v redakční radě, ale prostě oni za ním chodili. Vohryzek to byl. To byl guru těchto mladých. To byli Mukařovského žáci vesměs. Takže ten to pochválil, říkal, že to není špatné. Já nevím, proč to pochválil. Já tam jako první člověk po dlouhé době začal mluvit o Židech a o židovské tradici, jak je to důležité a tak. A Vohryzek byl samozřejmě, jak jméno naznačuje, přejmenovaný Žid. Tak jestli to udělal proti tomu? Ne, on byl dobrý a já jsem si ho taky vážil, to bych ho shazoval. Ale fakt je, že to pochválil, že to je dobré. Takže od té doby se měl u nich dobře. A když přišel nový ročník, tak se samozřejmě byl jmenován do redakční rady toho ročníku druhého.

Redaktor:

Jaká byla ta spolupráce? Bylo tam napětí, ale napětí patří...

Ladislav Hejdlánek:

Napětí takové pracovní.

Redaktor:

Pomohlo to té kvalitě toho časopisu, který je chválen?

Ladislav Hejdlánek:

Určitě ano. Ano, určitě ano. Oni to někdy hoši trochu přeháněli, takže takoví ti mírnější upozorňovali na něco. Prostě a dobře, my jsme se tak navzájem vyvažovali, že z toho byl takový dobrý časopis. A on byl jediný daleko široko, nic podobného nebylo a dlouho potom taky, takže to vzbuzovalo pozornost, plus i minus, samozřejmě pozornost i minusovou, protože prostě ty pokusy zlikvidovat *Tvář* byly od samého začátku.

Redaktor:

Jak to probíhalo? Nakonec to bylo zlikvidované, pokud vím, ne?

Ladislav Hejdánek:

Dvakrát. Dvakrát jsme byli zlikvidováni. Jednou jsme byli zlikvidováni po zásahu vojenském, že spisovatelé vhodní, komunističtí považovali za vhodné zrušit *Tvář*, když teď tady jsou Rusové, a takové nezralosti se nemůžou publikovat. A potom přišel Dubček... ne, jak to bylo?

Redaktor:

Já myslím, že první bylo ještě nějak před převratem, ještě před okupací.

Ladislav Hejdánek:

Ještě předtím, ano. Třiašedesát začala vycházet *Tvář*. A potom tedy za Dubčeka, když pak byl Dubček, tak jsme padli my znova, poněvadž my jsme začali vycházet třetí ročník a ten už nedovycházel. Tam jsem ještě měl několik článků.

Redaktor:

Když bys to zhodnotil, co znamenala *Tvář* pro československou, nebo českou kulturu? Já nevím, jestli československou kulturu, ale asi ano.

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. To nedovedu posoudit. Já jsem opatrný, abych to nepřeháněl. Já mám dojem, že to mělo velký význam, ale nedovedu objektivně nějak zhodnotit, jak velký vliv to mělo.

Redaktor:

Mně nejde o to jak velký, ale tvůj názor.

Ladislav Hejdánek:

Můj názor bylo, že to ukazovalo, že až to praskne, tak že prostě máme na co navazovat. Prostě všechno, co ve *Tváři* vyšlo, poukazovalo na to, že to je cesta k tomu, že to praskne a konečně budeme normální. Takže po téhle stránce se tam vyzdvihovali třeba starší spisovatelé, kteří byli prokletí za komunismu, katolíci, nebo takoví poloblázní jako filosof... Cholupice, výlet do Cholupic. My jsme končili, podruhé jsme končili *Tvář* tak, že na Nedvěda, který byl stále v komunistické straně a dostával různé příkazy, a on je neplnil, tak jsme byli... vlastně my ne, Nedvěd byl spolu ještě s několika osloven ve Spisovateli, byli tam na jednání a tam jim řekli: „Můžete pracovat dál, ale nemůže tam být Jiří Němec a Ladislav Hejdánek.“ Tak to byla velká čest pro nás, velká výhra. (smích) A ještě větší čest byla, že prostě hoši komunističtí řekli: „Ne, na to nepřistoupíme.“ A radši přistoupili na to, že ta *Tvář* skončí. Takže to bylo velké. Ale jestli to mělo vliv nějaký, to nedovedu... pro mě to mělo obrovský vliv. Najednou jsem si uvědomil, co to je, když je člověk v průšvihy a teď najednou někdo je s vámi. To jsou strašně důležité momenty. Tak něco chcete říct?

Redaktor:

Já jsem se chtěl zeptat jenom tak, protože pořád je dost stále činný Bohumil Doležal, jak ty ho vidíš?

Ladislav Hejdánek:

Bohuš Doležal je tak trochu divoký, ale chytrý a strhuje na sebe pozornost, zejména policajtů, takže oni udělali s ním to, co s Medkem. Jednou, když byl Medek u nás, tak ho chytli policajti před barákem, když odcházel, a zavezli ho do lesa a tam mu dali ránu do žaludku a nechali ho tam v černém lese a on nevěděl, kde je. (smích) A totéž udělali s Doležalem. A na Doležala to udělalo obrovský dojem, protože on byl vždycky takový držkatý. A on si to odvykl a on vždycky tak zabrzdil a začal vážně. Prostě ty klukovské nápady nějak česal. Takže ono to na něj mělo taky velký vliv, ale byl z toho strašně zkropený, takže byl na čas vyřazený vůbec.

Redaktor:

To bylo až někdy v těch sedmdesátých, osmdesátých?

Ladislav Hejdánek:

To bylo za Charty už.

(pauza)

Redaktor 2:

Nikolaj Stankovič tam byl v té druhé *Tváři*?

Ladislav Hejdánek:

Jo, Stankovič! To by bylo strašné zapomenout Nikolaje! Samozřejmě, ten patřil. Taky cvokejš pěkný. To byla radost, ti lidé. To jsem se poprvé setkal s takovými vybranými lidmi. To byla radost s nimi spolupracovat. Ty jeho básně jsou šílené (smích), ale on byl výborný.

Redaktor:

Ale právě lidé, co jsou, jak říkáš, cvokouš nebo tak, tak jsou tvůrčí, ne?

Ladislav Hejdánek:

Jistě, to já myslím pozitivně. Cvokejš, to je prostě... já bych rád byl považován taky za cvokejše, a bohužel se mi to moc nedaří.

Redaktor:

Já se ještě zeptám, jestli v něčem měl nebo má třeba Bohumil Doležal pravdu v kritice Václava Havla, protože on je spíš takový kritik, ale zas oceňuje některé jeho přínosy. Mám na mysli tu dobu *Tváře* třeba, nemám na mysli... nebo tak vůbec.

Ladislav Hejdánek:

Tam byly velké hádky. A největší problém byl, že když se mělo rozhodovat o tom, kdo bude příště předsedou redakční rady, já nevím, kdo byl předtím, tak prostě se hlasovalo, nebo mluvilo se, ono se nehlasovalo, nýbrž každý se vyjadřoval, a šlo o dva – buď Havel, anebo... teď jsem ho měl na mysli a zas už nevím. To jméno je hrozné. No, ještě ten druhý. A já jsem se tehdy prohlásil proti Havlovi a dával jsem zapravdu Mandlerovi a Doležalovi, té kritice. Totiž ta kritika se týkala hlavně toho, že my jsme si tam toho Havla vzali, aby nás ochránil, obrátil při těch schůzích spisovatelských, kde jsme my být nemohli, takže on tam byl. A my jsme vždycky mu řekli, co tam má držet, a on vždycky se choval jinak. On prostě vždycky, jak jemu se to zdálo daleko lepší, tak to dělal vždycky po sobě. On s takovou samozřejmostí dělal kapitána lodi, kde byl pouhým obsluhovatelem kormidla, ale ne aby rozhodoval, kudy se poplave. (smích) To je prostě... tak byl kritizován velice. A to byl hlavní taky argument, že nemůže být šéfem, protože on vlastně nedrží s námi, on vlastně má svoje koníčky a svoje priority a dělá si, co chce vlastně, což měl vždycky tendenci.

Redaktor:

K tomu se ještě možná dostaneme u Charty. Ale mě by ještě zajímala poslední věc u Tváře, to jsem četl na Wikipedii, že vlastně jedním z příspěvateľů, nevím, kolik toho bylo, byl i Václav Klaus. Ty jsi ho tehdy poznal osobně?

Ladislav Hejdaňek:

Tak Václav Klaus, ano. On byl dokonce přizván, aby vedl hlídku ekonomickou Tváře, takže tam má několik příspěvků v tom druhém ročníku. A tak já jsem například ho nafilmoval, když jsme byli na cholupickém výletě. Když končila Tvář, tak jsme byli... výlet do Cholupic na počest toho filosofa bláznivého. Jak se jmenuje? To zas nevím. Patočka o něm psal tak s vážností, až mě to udivovalo. Tak Cholupice, to je hospoda, kde psal všechny své práce ten dotyčný.

Redaktor:

To najdeme. Ale teď Václav Klaus. Jak ty jsi ho viděl tehdy?

Ladislav Hejdaňek:

Já ho viděl, jednal taky a celkem na mě neudělal nijak zvlášť... prostě měl ty odborné kecy ekonomické. Ale nic nějak zvlášť. Já jsem poznal Zemana o něco maličko později, nikoli s Tváří, nýbrž později, a to bylo v Lidových novinách, v těch neoficiálních, jako velkého inteligenta.

Redaktor:

Zemana, nebo Klause?

Ladislav Hejdaňek:

Zemana. Takže Klaus na mě neudělal dojem jako velký inteligent, ale Zeman ano. V obou případech jsem se mýlil, ale to je... (smích)

Redaktor:

Díky. Teď uděláme přestávku.

(pauza)

Redaktor:

Mluvili jsme před chvílí o Tváří a já bych se teď zeptal – Pražské jaro, 1968, jak ty jsi ho vnímal, nebo jak v té době, co jsi dělal? Protože to jsi byl ještě pořád v tom epidemiologickém ústavu, nebo jak se to jmenovalo.

Ladislav Hejdaňek:

Epidemiologie a mikrobiologie, nebo mikrobiologie a epidemiologie, tak.

Redaktor:

A teď jsem myslel společensky, jako celkově.

Ladislav Hejdaňek:

Prostě já jsem byl vyřazen, já byl prostě ostrakizován při každé příležitosti možné, pokud to můžu měřit tím, co jsem chtěl já dělat. Samozřejmě že v takové situaci byla spousta lidí taky. Takže já nemůžu si stěžovat, že bych byl obzvlášť zle na tom. Ale pravda je, že jsem prostě nemohl dělat to, co jsem chtěl. Takže já jsem uvítal to, že jsem najednou mohl publikovat v Křesťanské revue a že to Čížková povolila, že to pustila.

Redaktor:

Čížková byl kdo?

Ladislav Hejdánek:

Čížková byl církevní dohled nad církevním tiskem. Prostě ten církevní tisk vlastně potom dělal Hruža, ale ten nedělal jenom tisk, ten dělal všecko. Prostě tam celý ústav, nebo celý ten – jak se tomu říkalo? – ústav ne, nýbrž státní dohled, státní církevní dohled, tak tam to všecko byli lidé, kteří museli něco vědět, aby poznali, co se děje, aby porozuměli i narážkám, čili někteří lidé museli být z té vrstvy, kam měli dohlížet, to bylo třeba je zlomit a udělat s nimi. A ti potom dohlíželi. A podle toho, jak dalece byli zlomení, tak dohlíželi opravdově, anebo jenom jakoby, takže tu a tam něco pustili. A najednou se stalo, že Čížková něco pustila. Já nevím, jestli to udělala proto, že to přehlídla. Například mě zarazila... já jsem měl v bytě u Hromádků referát o Blochovi. Hromádka se vrátil... Nemluvil jsem o tom už?

Redaktor:

Ne, nemluvil. Já vím, o čem chceš mluvit, klidně povídej.

Ladislav Hejdánek:

Hromádka se vrátil z nějakého zájezdu a s velkým nadšením mluvil o Ernstu Blochovi, což byl marxista, Žid, po mém soudu žádný... tak jak to řeknu potom, a prostě všichni byli auf křesťané, že tady najednou křesťansky se dá mluvit. A Hromádka, protože byl naladěný ve Francii a jinde tím dialogem křesťanů a marxistů, tak viděl jako takovou naději, že teď je mezi marxisty jeden velmi významný člověk a že to je Bloch, Ernst Bloch. Já jsem byl proti tomu, já jsem mu říkal, jaké vady to má a že pro mě Bloch není žádný marxista, že to je křesťan přebarvený a že to je vlastně Žid přebarvený na marxistično, což nebyl sám samozřejmě. A Hromádka byl nerad. A já jsem to chtěl... když jsme šli potom domů, tak Hromádka nás vyprovázel až před dům a teď mně takhle sáhl na rameno a řekl: „Bratře Hejdánku, vy jste ve straně?“ Já na něj vyvalil oči. Prostě a dobře, on byl zaprvé přesvědčen, že je stále pod ostrým dohledem. Takže leccos se vysvětlí taky tímhle. Zadruhé – on byl přesvědčen, že i mezi těmi lidmi, kteří k němu chodili, že tam jsou lidé, kteří možná dávají zprávu. Určitě tam bylo několik členů strany. My jsme je znali. Například... to nebudu říkat. Takže jaksi oni i s námi to měli těžké. A teď Hromádka měl za to, že když jsem kritizoval toho Blocha, který byl právě předmětem velké kritiky ze strany Rusů a byl v NDR a byl kritizovaný, poněvadž odešel na západní Německo a už se nechtěl vrátit, tak samozřejmě to vypadalo, že já jsem poslaný od komunistů. „Tak bratře, jestli pak vy jste taky ve straně?“ Nebyl jsem, samozřejmě. A tak pro jistotu jsem ten referát svůj dal do Křesťanské revue. A Čížková ho odmítla, že křesťan nemá co kritizovat marxisty, ani německé. (smích) Ale pak to stejně vyšlo. Pak vypadla a pak to dělala Kadlecová, a ta to pustila.

Redaktor:

To je známé jméno, Erika Kadlecová, že?

Ladislav Hejdánek:

Erika Kadlecová byla potom po Čížkové, nebo ne, po Hružovi byla tím šéfem těch protikřesťanů takzvaných.

Redaktor:

Vraťme se teď do toho roku 1968. Ty jsi říkal, že něco ti pustili a že jsi mohl začít publikovat.

Ladislav Hejdánek:

Že mně pustili i jiné věci. Já jsem najednou zničehonic napsal kritiku na nějakou francouzskou věc, která vyšla u nás, marxisty Garaudyho, strašně důležitá věc, ale už se o ní nic neví, bohužel. Garaudy byl francouzský komunista velký, který začal ten velký dialog s křesťany. A u nás vyšly nějaké jeho věci, které byly špatné. Ale tahle kniha byla vlastně... to nepsal on jenom, tam byly jeho příspěvky, ale byly tam příspěvky i katolických autorů. Prostě byl to ten dialog, už skutečně

dialog v knize, a přeložené do češtiny, já nevím, jestli 1963, bylo to nějak krátce po Tváři. A já jsem o tom napsal recenzi do Plamene a ono to vyšlo. V Plamenu jsem prošel. Já jsem už několik věcí poslal do Plamene, ale nic neprošlo. Prostě tam najednou se hodil marod šéfredaktor a přestal rozhodovat, co ano, co ne, pak ho vyhodili. (smích) A prostě tohle mně vyšlo. A na základě toho, že v Plamenu, který byl považovaný za oficiální časopis literární, vyšla má recenze tohoto francouzského marxisty, tak prostě mě pozvali do Kobylis, nebo ne do Kobylis, já teď nevím, do Vokovic, nebo kam, do nějaké továrny, abych tam dělníkům přednesl něco o tom Garaudym. A já měl přednášku na stranické veřejné schůzi, na kterou byli pozváni i nestraníci. (smích)

Redaktor:

Byla nějaká diskuse tehdy?

Ladislav Hejdánek:

Tak nebyla skoro žádná, ale něco málo bylo. A já jsem celkem obstál. Prostě jsem poznal, že nevědí, o koho jde. Ale hrál jsem to dál. Neměl jsem v úmyslu trvat, že se ve mně mýlí. To já jsem stále mluvil. Oni byli přesvědčení, že jsem z Filosofického ústavu.

Redaktor:

Pojďme teď do toho roku 1968. Co to pro tebe znamenalo? To jaro, jak jsi to vnímal? A okupaci nějak tak povlovně, jestli bys řekl tak, jak jsi to tehdy vnímal, to, k čemu došlo?

Ladislav Hejdánek:

Je to dost nevýrazné. Já jsem tomu dost nevěřil. Já jsem pořád varoval, že to špatně dopadne.

Redaktor:

Jaké důvody jsi k tomu měl?

Ladislav Hejdánek:

Já nevím. To byly pocity. To je intuice. Těžko můžu zdů...

Redaktor:

Intuice může být někdy docela funkční.

Ladislav Hejdánek:

Já jsem krátce před tím, než sem vstoupily armády, tak jsem se jednou bavil s Patočkou, potkali jsme se v Akademii, v tom nakladatelství Academia, šli jsme spolu a on mně líčil, jaká to je ohromná věc pro celý svět, to naše Pražské jaro. A já jsem mu říkal, ještě byl docent: „Pane docente, to špatně dopadne.“ „Ale kdepak, Hejdánku, co vás vede, to bude prostě... tady není žádná jiná naděje, akorát ti exkomunisti.“ Tak to byl Patočka. Taky neměl intuice pravé. Já měl lepší intuici. (smích) Ale bohužel, nebyl jsem rád. Já měl dojem, že kam Rus vstoupí, tam jednak bodlák nevyroste, ale že zejména odtamtud vojenská noha nevypadne. A nevím proč.

Redaktor:

Jak jsi prožil tu okupaci, nebo kde a jak? S rodinou?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem byl s rodinou v Harzu na dovolené, všechny čtyři dcery s sebou, spunktovali to samozřejmě křesťané, endéeráčtí křesťané zase tím, že se to dověděli od našich křesťanů, farářů, kteří tam jezdili, tak jsme byli pozváni na tři neděle do Harzu, což je moc hezké místo, je skoro jako české. A tam jsme byli v takové křesťanské, evangelické, luterské společnosti. A udělali jsme si řadu známých, s kterými jsme udržovali na dlouho kontakty, až na některé, kteří potom emigrovali. V důsledku toho, že nás obsadili, tak emigrovali Němci do Ameriky, farář s celou rodinou do

Německa západního, ne do Ameriky. My jsme se vraceli a všude plno vojska a nevěděli jsme, co se děje. My jsme sledovali zprávy a byly stále tučnější, ale my jsme nečekali, že bude něco takového jako vojenský vpád. Takže to bylo pro nás překvapení. A my jsme vlastně celou dobu, co jsme byli ve vlaku, tak jsme nevěděli, co se děje. A když tam přišli němečtí gestapáci, tedy ti estébáci němečtí... jak se jmenovala ta...

Redaktor:

Stasi.

Ladislav Hejdánek:

...Stasi Polizei, tak my jsme nevěděli, proč chtějí razítkovat naše pasy a tak dále. A ptali se nás, kam jdeme, a až vystoupíme, kam půjdeme dál. Prostě proč to chtěli vědět vojáci? Tam měli co jedině pohraničníci, ale vojáci? Tak jsme byli z toho divní. A přijeli jsme do Prahy a tady to bylo takové povznesené, ale nikdo nám nic neřekl. My jsme si vzali taxíka a byly s tím problémy, abychom se tam všichni vešli, bylo nás šest do taxíka. (smích) I když byly čtyři holky malé, tak to bylo přece jenom naplno. Prostě my jsme dojeli domů, a teprve když jsme se ubytovali a holky jsme dali spát, tak najednou někdo telefonuje, že jsme obsazení. To bylo ještě před půlnocí. Takže to byla první věc. Moje reakce byla – Heda vždycky říkala, moje žena říkala, že jsem takový cvok bláznivý – prostě u nás bylo vidět z balkonu ve Slovenské ulici na tu Francouzskou ulici, jak jde dolů, a tam zezdola jeden tank za druhým. A já pořád fotil, fotil a každý tank jsem vyfotil. A ona říkala: „Prosím tě, nech toho, Láďo, vždyť uvědom si, že nemáš kulomet.“ (smích) Prostě a dobře, to byla má první reakce, když jsem se dověděl, co se děje. Ráno jsem viděl, jak tanky jedou po Francouzské ulici.

Redaktor:

A co jsi čekal, když sám jsi Patočkovi říkal, že to špatně dopadne? Co jsi čekal, jak Rusové zasáhnou?

Ladislav Hejdánek:

Tak já nevěděl. Já nevěděl, že Rusové. Já myslel, že si to vyřídíme sami třeba, že nějací ti pohraničníci přijdou. Já jsem zažil to, jak byli povolání pohraničníci na nás studenty. Takže jsem čekal. Samozřejmě oni neměli své spolehlivé lidi, tady v Praze jich tolik nebylo, ale na venkově a zejména v těch okrajových částech, v bývalých Sudetech, tak tam prostě měli své lidi, tak to oni v takových případech by byli schopní. To mě nenapadlo, že bude mezinárodní konflikt. (smích)

Redaktor:

Jak jsi to sám prožíval, nebo s manželkou Hedou jste chodili po Praze pak nebo něco?

Ladislav Hejdánek:

Tak první je, že já jsem hned následující den, poněvadž měl jsem konec prázdnin, já měl dovolenou od-do, takže když to skončilo, tak jsem musel do ústavu. Tam jsem byl ve Filosofickém ústavu, tak ve Filosofickém ústavu jsem narazil dole při výtahu, než jsme do toho vlezli oba, Irenu Dubskou a ona říkala: „Co tomu říkáte?“ Já jsem říkal: „No co? Teď holt nás vyhodí, nás s Kohoutem.“ Ona zvedla obočí, ona měla takové velké obočí, zvedla obočí a říká: „Nejdřív vyhodí nás!“ Rozumí se všechny komunisty, opravdovské komunisty nejdřív. My jsme tam byli přijatí jako dva nemarxisté. To bylo možné za Dubčeka. My jsme byli přijatí do Filosofického ústavu s Kohoutem, a Kohout navíc byl několik let zavřený po Únoru (smích) a byl přijatý do Filosofického ústavu.

Redaktor:

Kohout? Který Kohout? To nebyl samozřejmě Pavel Kohout, že?

Ladislav Hejdánek:

Ne, ne, ne. To byl ten sociálně demokratický šéfsekretář mládeže, studentský... jak se jmenoval?

Redaktor:

Národních socialistů?

Ladislav Hejdánek:

Ano, národních socialistů.

Redaktor:

O tom jsme ještě nemluvili. Já jsem se chtěl zeptat – čili ty jsi byl... došlo ke změně, od Rašky jsi přešel jinam?

Ladislav Hejdánek:

Od Rašky jsem přešel do Filosofického ústavu a tam jsem byl necelé tři roky.

Redaktor:

Tam ses sám přihlásil, nebo tě někdo pozval?

Ladislav Hejdánek:

Ne. Tam asi hlavní slovo měl Zumr a druhé hlavní slovo měl Patočka, nebo obráceně. Prostě Patočka a Zumr mě dostali do Filosofického ústavu a podobně Kohouta. To byl známý, dobrý známý, léta známý Patočkův. A Zumr, s tím jsem se znal jako se svým spolustudentem na filosofii. On mě znal, čili on o mně dobře věděl, znal se s mou ženou, ještě než jsme se vzali, pracoval v tom Státním pedagogickém nakladatelství a tak dál. Takže prostě měl pro mě vnímavost. Takže se postaral o to. A byl zástupcem Richty, což byl ředitel ústavu. A ředitel ústavu, když se něco děje nebo dělo, tak vždycky se hodil marod, on to byl tuberák, takže vždycky se složil, dostal chrlení krve a počkal, až se to vyvrbí. Takže podobně teď byl v nemocenské a ředitelem byl Zumr. A samozřejmě musela to stranická schůze odsouhlasit a odboráři a tak dál, to všechno muselo proběhnout beze mě. Ale oni mě taky už znali, já jsem byl na různých podnicích taky, takže už nebyl jsem zcela neznámý a už taky jsem vydal několik věcí, takže prostě jsem tam byl. A nás vzali, ačkoliv tedy nechtěli, že budeme ve straně, to bych nebyl přijal. Aspoň si myslím, že ne.

Redaktor:

Já bych teď právě zůstal u toho Filosofického ústavu, pak můžeme přejít k té společenské situaci, ale abychom to nedrobili. Co jsi v tom Filosofickém ústavu dělal, nebo co jsi měl na starosti?

Ladislav Hejdánek:

Tak já jsem tam nejdřív mohl být přijatý jenom jako odborný pracovník. A bylo to s úmyslem, aby to šlo, aby to prošlo. A už hned v prvních týdnech se pracovalo na tom, abych se stal vědeckým pracovníkem. A byl to Patočka, který byl požádán tím Zumrem, aby na mě napsal posudek, Patočka si vyžádal o mně všechno, co jsem dosud publikoval, a abych napsal svůj životopis, on ho upravil po svém, že jako to ví on ne ode mě, ne že přepisuje můj, a napsal mi neobyčejně kladné takové doporučení, abych se stal vědeckým pracovníkem. Takže jsem se stal vědeckým pracovníkem. A já jsem tam měl za úkol, to byla kuriozita, že mám především se starat, aby v knihovně bylo dost materiálu a aby filosofové se vyznali v protestantské teologii. To byl můj cíl tam, nebo úkol.

Redaktor:

Jak ses ho zprostil? Nebo cos mohl dělat?

Ladislav Hejdánek:

(smích) Tak ono těch možností moc nebylo. Dělal jsem, co jsem mohl. Já jsem jim referoval o tom dialogu a tak. Mezitím se staral Jirka Němec, protože já jsem o tom Teilhardovi věděl právě z toho Ricoeura, tedy z toho, jak jsem o něm mluvil... francouzský komunista...

Redaktor:

Garaudy. Roger Garaudy.

Ladislav Hejdlánek:

Garaudy. Tak z té knížky, tam byly tři texty, v té Garaudyho knížce byly ty tři texty Teilharda de Chardina. A ty byly polemika s marxismem, tedy polemika, jak my tomu říkáme, to není jako útok, ale prostě skutečně *polemos*, zápas o podstatu, o pravdu. A prostě my jsme byli nadšení, já jsem byl nadšený tím Teilhardem už předtím, ale když přišlo potvrzení od toho Garaudyho, tak pak už jsem byl na koni. Takže to byla taky... tak jsem je seznamoval. Oni prostě nerozuměli, co to je Garaudy, on byl vyloučený z partaje francouzské.

Redaktor:

Ale četl jsem taky někde, že jsi vydával knížky právě Chardina a dalších, když jsi pracoval v tom Filosofickém ústavu, že se ti podařilo vydat některé ty knihy.

Ladislav Hejdlánek:

To nebylo ve filosofickém ústavu, i když bylo to významné pro Mladou frontu, že jsem pracovník filosofického ústavu, ale přišla iniciativně Eva Formánková z Mladé fronty, že by chtěla vydávat takové důležité autory, o kterých se pořád mlčí. Já jsem ji přesvědčoval dlouho, až přesvědčil, že není času dost. Já jsem vždycky viděl, že není času dost. Takže nejde o to dělat velké překlady, to bychom teprve museli začít, tak ať začne, ale nejdřív musíme vydávat malé knížky a hodně jich a jednu za druhou. Tak skutečně vycházely ty Váhy. To byla má myšlenka, že to musí být malá knížka, takové něco jako rororo nebo takovéto ty.

Redaktor:

Malý paperback. (smích)

Ladislav Hejdlánek:

Malý paperback, ano. (smích)

Redaktor:

Které autory se ti podařilo vydat?

Ladislav Hejdlánek:

(smích) Tak protože jsem byl u začátku, ona přišla se radit a já jsem ji tedy přemluvil, že to musí být malé. A ona neměla čím začít, tak jsem mohl prosadit Rádlu – *Útěcha z filosofie*. Takže jako první vyšel Rádl. (smích) A všichni byli užaslí, on ho nikdo neznal. (smích) Tak vyšel jako první, v Mladé frontě neměli proti němu námitky. A pak hodně tam už působili, komunisti tam dali své věci taky. My jsme tam měli Zumru v redakční radě. My jsme měli Kosíka. Kosíka jsem přesvědčil já, že tam má jít do toho. S Kosíkem jsem byl znám, protože jsem o něm napsal jako jediný velmi důkladnou recenzi té *Dialektiky konkrétního* a já jsem mu to pak poslal, poněvadž to vyšlo jenom v *Křesťanské revue*, jsem to poslal Kosíkovi, říkal jsem, že jsem to musel ale vzít zpátky, že Čížková trvala na tom, že to nemá co dělat, aby křesťan se vyjadřoval ke komunistovi, i když jde jenom o Kosíka, ale že mně to vzali v *Plamenu*. A tam to vzal ten Hájek, tam to byl jiný Hájek, ale to nebyl ten ministr, ale byl to šéfredaktor *Plamene*. Že do *Plamene* mně vzali recenzi Kosíka, tak to prostě bylo úchvatné, že já jsem vlastně prorazil takovým nefér způsobem, že jsem se vlastně díky Patočkovi a Zumrovi dostal do filosofického ústavu, díky tomu jsem se mohl nějakým způsobem uplácírovat v Mladé frontě a pak mě pozvali tam na tu stranickou veřejnou konferenci. To byly neuvěřitelné věci. A já jsem myslel, že takhle to nějaký čas půjde, ale že brzy to zatnou. Já byl přesvědčen, že to dlouho takhle trvat nebude, a proto jsem taky té Formánkové říkal, že nemáme moc čas, že musíme vydávat malé knížky a pořád, hodně.

Redaktor:

Což se podařilo, že? Karl Jaspers.

Ladislav Hejránek:

To se podařilo, vyšla toho celá řada.

Redaktor:

Robinson: Čestně o Bohu, tuším.

Ladislav Hejránek:

Ano, Robinson.

Redaktor:

Pojďme ještě... já jsem se taky dočetl, ty jsi od října 1968 přednášel na teologické fakultě evangelické v Praze.

Ladislav Hejránek:

Ano. To je zásluha Hellera. Heller měl pro mě takovou zvláštní slabost, nebo já nevím, jestli slabost, měl mě rád zkrátka. A prostě dost mě cenil, takže proto taky pak byl jsem první rehabilitován. (smích) On byl předseda rehabilitační komise, byl jsem já první rehabilitován. Proč rehabilitován? Protože já jsem v 77. roce byl Hellerem vyzván, abych napsal habilitační spis.

Redaktor:

V roce 1977?

Ladislav Hejránek:

V roce 1977, snad.

Redaktor:

V době Charty 77?

Ladislav Hejránek:

Ne, tak to bylo dřív.

Redaktor:

To muselo být dřív. A ty jsi tam dlouho nevydržel, ne? Dva roky, nebo jak jsi učil?

Ladislav Hejránek:

V tom filosofickém ústavu jsem byl necelé tři roky.

Redaktor:

A teď já se ptám na tu teologickou fakultu.

Ladislav Hejránek:

Ne, tam jsem nebyl. Já jsem tam byl jenom externista a jenom pro postgraduály. Takže já jsem se seznámil s faráři staršími než těmi studenty. Takže s těmi jsme potom, oni na tom trvali, tak jsme začali ty neoficiální semináře, těmi to začalo.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Mně by teď šlo o tu habilitační práci. To možná tě vyzval v té době po tom roce 1968, ne? Nebo co to bylo? Pomiňme léta, co to bylo za práci spíš?

Ladislav Hejdánek:

Asi to bylo v té Dubčecově éře. My jsme byli v kontaktu celkem, my jsme se znali, takže on mně řekl, ať napíšu práci, a že teď je tam Kadlecová a to by mohlo vyjít, mohlo by to projít. Tak já jsem ji napsal.

Redaktor:

Téma?

Ladislav Hejdánek:

Já to pak vydal jako knihu, to je ta Pravda [*Filosofie a víra*, pozn. red.]. A to jsem vydal, aby každý věděl, za co jsem pak dostal tu docenturu (smích), protože potom to docentské řízení se konalo o 20 let později (smích), protože oni měli všichni černé svědomí, a Heller zejména, když mě k tomu vyzval, a tam prostě Smolík rozhodl, že se to nesmí zapsat ani do papírů, že jsem předložil, protože tam nebyl jediný doklad o tom, že jsem předložil, nebylo to oznámeno ministerstvu, poněvadž všichni tvrdili: „Víte, vždyť jaký chudák by byl, kdyby na ministerstvu věděli, že se ucházel o to.“ Prostě všechno z křesťanských, bratrských důvodů. Prostě a dobře, 20 let to trvalo. Pak Heller měl černé svědomí. Na několika sborových výletech jsme se o tom domluvili takhle, že oni udělali strašnou... to já ani nevěděl, až jsem se to dověděl, že prostě to vyřadili, jako kdyby se to nestalo, jako kdybych to nepředložil, což byla sviňárna samozřejmě. A to jsem taky vytkl Smolíkovi, když přišel za mnou.

Redaktor:

Čili jak ve filosofickém ústavu, tak na teologické fakultě jsi skončil z jasných důvodů kádrových.

Ladislav Hejdánek:

A tam jsem byl velmi krátce, na té filosofické fakultě, tedy na té teologické fakultě. Měl jsem několik schůzek. Ale pokračoval jsem v tom s těmi studenty, kteří chtěli pokračovat; strašně je to zajímalo, co jsem říkal, takže jsme potom chodili do rodin.

Redaktor:

K tomu se ještě dostaneme. Mě by teď zajímal tvůj názor – moskevské protokoly? Vraťme se teď k těm společenským věcem. Moskevské protokoly.

Ladislav Hejdánek:

Tak že to byla sviňárna, to jsem věděl, ale nepřipadalo mi to divné. Mě nejvíc udivilo, že to nepodepsal Kriegel. A udělal si u mě obrovský... já pak když jsem ho potkal živého, to byl člověk, který ve chvíli, kdy je před popravčí sekyrou, odmítne něco podepsat, tak to je pro mě „španělák“, to je komunista, jak já si představuji, takový bych byl chtěl taky být.

Redaktor:

Čili měl jsi pochopení pro Dubčeka, že to podepsal? Nebo jsi to kritizoval?

Ladislav Hejdánek:

Že to podepsal, jsem celkem ještě unesl, ale jak se tvářil, když se vrátil, jak brečel, to politik nemůže. To prostě proč se cpal do těch stranických funkcí, když na to neměl? Tak prostě já ho odepsal. Takže i když potom jsem ho ještě potkal několikrát, tak já ho nezbožňuji.

Redaktor:

Jan Palach – jak jsi to vnímal?

Ladislav Hejdánek:

Jo, Palach je jiná věc. (smích) Já jsem nevěděl, že v tom byl namočený Trojan, takže když jsem se to dověděl, tak jsem byl na to zvlášť takový připravený. A teď vyjádřit se k Palachovi. Chodili novináři, chodili nenovináři, chodili různí lidé, tak prostě já jsem musel dávat nějaké zprávy, nějaké hlášky. Tak jsem byl opatrný sice, ale řekl jsem, že... a tak dále. Prostě bral jsem to tak jako kolem dokola, kolem horké kaše prostě.

Redaktor:

Ale jak vnímáš ten jeho čin? Když bys řekl, bylo to dobře, že to udělal?

Ladislav Hejdánek:

Já jsem o tom pak napsal, takže z toho se to dá to. To teď vyšlo znova. Oni to vydávají pořád znova, když je nějaké výročí, buď Palachovo, nebo československé, nebo něco takového. Prostě a dobře, já k němu mám osobní vztah. Pro mě byl jedním z takových lidí, kteří ovlivnili můj život; těch je pár. A vždycky na to upozorním, že to se stalo, když jsem potkal toho a toho. Tak ten Palach, toho jsem nepotkal, ale já jsem se dostal velmi brzo k těm textům, které ještě těm sestřičkám nadiktoval. A odmítal jsem, a priori jsem odmítal to, že to udělal šílenec, že mu sešlo z mozku, nebo jak se to říká slovensky. To je blbost. Že to byla hloupost, že mladý člověk nemá co dělat takovéto věci, to jsem přesvědčen. A to jsem říkal svým dcerám taky. Ale že to udělal, já chápu a já mu z toho nebudu kázat, že to neměl dělat. Neodvážil bych se nějak mu to rozmlouvat. Ale mám takové pochopení pro mladého člověka, který je zničený z toho, co se tady stalo, a teď celý národ byl auf a najednou všichni šli do háje. Prostě on chtěl něco říct a nevěděl co, nebyl na to připravený, ani ve studiu nebyl dost připravený. Ono to srovnání s Husem je blbé, to prostě ten Hus věděl, co dělá, ten Palach nevěděl, co dělá, nebo on obětoval svůj život, ale vždyť ten život vlastně za co stojí, když to není ještě někdo, že? A takhle já jsem se nějak vymlouval v tom, co jsem o tom napsal. Já mám pro to obrovské pochopení. A v životě bych se nepřidal k těm, kteří říkají, že to je blbost. Ale na druhou stranu já mám takové porozumění pro mladého člověka, který je nešťastný z toho, co se děje kolem něj. Kolikrát já jsem byl nešťastný z toho, co se děje kolem mě, a neudělal jsem nic podobného, vždycky jsem prostě nějak koukal vyklouznout a tak. On ne, on se nasadí sám. Prostě moje úcta je na jeho straně.

Redaktor:

Díky. Pojdme teď k těm bytovým seminářům, máme ještě tak asi čtvrt hodiny, že bys popsal, jak jsi začal ty bytové semináře s těmi staršími faráři nebo studenty teologie.

Ladislav Hejdánek:

Ano, přesně tak, oni byli postgraduální studenti, to ještě nebyli faráři, ti studovali na to, aby mohli být volení někde (smích), a možná už někde sloužili jako nějakí ti pomocníci. Prostě chodili k nám do bytu. A já jsem si to velmi liboval, poněvadž já jsem si mohl dovolit věci, které jsem si nemohl dovolit na té fakultě. Tam na mě pořád byl tlak, abych nepřehnal něco nebo tak, takže já teď jsem byl svobodný a mohl jsem mluvit, a ne politicky, mně nešlo o to je politicky zpracovat; já jim ukazoval, co to je pro křesťana filosofie, jak je důležitá reflexe filosofická víry, nejenom teologická, reflexe filosofická že je neméně důležitá než teologická, ale že nemůže filosofie si nechat předříkávat o víře nějaké litanie od teologů. Tohle je zapálilo, to téměř všichni brali. To je takový moment té Nové orientace, ta civilnost, to v tom bylo. A samozřejmě trvalo to nějakou chvíli a oni jim začali vyhrožovat na synodní radě, hlavně na synodní radě, ale i na fakultě, Ondra jim začal vyhrožovat.

Redaktor:

Jaroslav Ondra?

Ladislav Hejdánek:

Jaroslav Ondra, Slávek Ondra začal vyhrožovat, že budou muset odejít z fakulty, že nemůžou ke

mně chodit. Takže někteří přestali, někteří naopak se zatvrdili a zůstali dál, takže potom já jsem některé z nich vzal do toho semináře, který jsem pak dělal jako následovník Tominův. To bylo tak, že Tomin poslal na tři univerzity, nebo na kolik univerzit evropských, poslal dopis jako zhrzeného československého filosofa, který navrhuje filosofům na Západě, aby jezdili do Československa a účastnili se například jeho seminářů a udržovat tradici živé filosofie a tak dál. Takže poslal to na různé univerzity. A odpověď dostal jediné od Angličanů, tam mu odepsala, byla pověřená nějakým profesorem Kathy Wilkesová, která pak byla takovou tou hlavní organizátorkou těch příjezdů těch anglických profesorů. Kathy Wilkes, která zažila tady taky, že ji zatkli a vyhrožovali. Tady několikrát byla a už se sem nesměla vrátit. Tak ta odpověděla, že přijedou a že to začne zařizovat. A začala to zařizovat a obrátila se také na Francouze, kteří už předtím měli nějaké problémy s profesory filosofie na lyceích, a vytvořili takzvanou Grève. Oni mají pro to z revoluce takový název obecných generálních mravů, generálních stavů, tak založili takové generální stavy filosofů na středních školách a obrátili se s tím na prezidenta, takže on už o tom něco věděl takhle, takže pak to bylo dobré, že se s ním znali. Šéfem toho Grèveu se stal Derrida. (smích) Tak to byla taková náhoda. Samozřejmě já jsem nevěděl, že se s ním ještě setkám, ale byl jsem auf, že se Derrida stal šéfem Grèveu, protože já ho už znal z toho **Lustinu [01:49:33]**, z té Belgie. To byla úžasná věc. Takže když se přihlásili taky francouzští filosofové, tak jsem byl rád. A kromě toho jsem měl soukromě jakési vazby na Hebe Kohlbrugge a na některé lidi odtamtud.

Redaktor:

Holandsko?

Ladislav Hejdánek:

Na Holandsko. Tak prostě a dobře, jsem řekl taky Hebe, že by měla poslat nějaké Holanďany. Ona pak je poslala a poslala i Dány a tak dál. My jsme tam pak měli kolem stovky cizinců, většinou profesory řádné.

Redaktor:

To je lepší kvalita než na filosofické fakultě, ne?

Ladislav Hejdánek:

Skutečně to bylo úžasné. Samozřejmě, ono to zas nestálo... to darmo mluvit. Ale bylo to krásné, byli to mladí lidé, kteří reagovali, já jsem viděl, že tomu rozumí, a když nerozuměli, tak jsem to řekl česky. Prostě byla to radost. Já jsem byl skvěle připraven potom na tu fakultu.

Redaktor:

Čili v podstatě to byly bytové semináře, tak se tomu říká, ne?

Ladislav Hejdánek:

To byly bytové semináře. S tím začal Tomin a tam ho vždycky vybrali komunisti, tedy policajt. A Tomin protestoval proti tomu, že on dělá takovou vychovatelskou akci, že to vlastně on zvyšuje úroveň kulturní celého národa tím, že tam má pár lidí, a oni mu v tom brání a rozhání je a zadržují na 24 hodin, na 48 hodin a tak dál. Takže prostě a dobře, přišel jednou za mnou, abych se podepsal pod nějaký protest proti tomu, který on napsal. Mně se to, jak to napsal, nelíbilo, tak jsem to odmítl. Ale řekl jsem mu, že udělám totéž znovu. A já jsem ještě nebyl jistý, že... on řekl, že chce emigrovat, že to takhle nejde, ale to mohlo být jenom v rozčilení, takže já nevěděl ještě jistě, jestli emigruje. A řekl jsem mu, že já začnu s něčím podobným taky, že to budu dělat taky jako on.

Redaktor:

A pokračoval jsi?

Ladislav Hejdánek:

A pokračoval a skutečně pozval jsem tam taky ty bývalé dálkaře teologické, pozval jsem tam řadu svých nových známých, takže velmi brzo nás bylo 12, 15, 20 a víc.

(pauza)

Ladislav Hejdánek:

To byly časy heroické. Já si nejsem jistý, že jsem na to měl přistupovat, ale snad jo. Mám z toho takovou trošku pachut', že mluvím pořád o sobě.

Redaktor:

Ale zas na druhou stranu jsem si všiml, že o sobě mluvíš rád, že tam máš ten akcent určitého sebeprosazení, tak já to vidím jako v pořádku.

Ladislav Hejdánek:

(smích)

Redaktor:

A tady ten akcent nevidím, tady naopak vidím tu všennárodní důležitost, tady v této chvíli.

Redaktor 2:

Ale tady je to místo, kde má člověk mluvit o sobě, takže to je v pořádku.

Ladislav Hejdánek:

Já vím, já vím, ale i tak se mi to nelíbí.

Redaktor 2:

Ale nám ano.

Ladislav Hejdánek:

(smích) Snad i dalším se to bude líbit.

Redaktor 2:

Právě, právě.

Ladislav Hejdánek:

Já se na to těším, až se na to podívám.

Redaktor:

Napište, když tak, do toho, ono už to bylo domluvené dopředu, nebo jsem slíbil, až... ono to bude chvíli trvat. Můžeme pokračovat. Čili ty semináře, Julius Tomin emigroval, tuším, že do Anglie.

Ladislav Hejdánek:

Ano, do Anglie, tam začal anglické důstojné pány profesory přesvědčovat, že mají úplně špatnou představu o životě Platóna, že Platónovy Dialogy je potřeba zařadit v úplně jiném pořadí časovém, a neprosadil se.

Redaktor:

To nechme teď být, odbornou filosofickou diskusi. Mě by teď zajímalo pokračování těch bytových seminářů. Ty jsi byl kdysi pod dohledem maminky tvrdým a teď, tuším, nebo vím samozřejmě, že tyto semináře byly pod tvrdým dohledem nikoli maminky, ale Státní bezpečnosti.

Ladislav Hejdánek:

Ale policajtů, Státní bezpečnosti, to je pravda. Ta Státní bezpečnost tam jaksi byla pořád před barákem. Pak po čase, když jsem se stal mluvčím, tak si tam přinesli z parku lavičku, aby tam mohl estébák přespát přes noc, aby si měl kde lehnout. Takže sousedův syn ho nafotil, jak spí (smích), pak to šířil mezi svými známými. Tak prostě ona to byla tak trošku šaškárna, jenže se nevědělo, kam až to dojde. To prostě bylo těžké. Já jsem měl dobrou zkušenost s tím, že jsem nedal na sobě ani v nejmenším znát, že se něčeho bojím, nebo že bych se mohl eventuálně za jistých okolností něčeho bát. To jsem nedal nikdy najevo. A vyplatilo se mi to, poněvadž oni byli na tom závislí. Oni bez toho nějak nemohli fungovat.

Redaktor:

Ale ty jsi byl prý dokonce takový frajer, mně to říkal Jan Kozlík, tuším, že jsi to nechal vyhlásit přes Svobodnou Evropu, že jsi je pozval do svého bytu na přednášky dokonce.

Ladislav Hejdlánek:

To je pravda, ano. Když tam přišli, já jsem říkal: „Pojďte, vždyť si to můžete vypošlechnout. Uvidíte, že tady nemáme nic proti ničemu. My tady máme čistou filosofii.“

Redaktor:

Ale často to rozehnali, ty přednášky, nebo vybrali, ne?

Ladislav Hejdlánek:

Tak několikrát nás všechny odvezli, ale nenechali tam nikoho na dlouho, na 24 hodin, na 48, oni déle neměli zákon, to bychom museli být obžalováni. Oni nás obžalovat nechtěli. To jsem říkal, když při nějakém výslechu přesvědčovali mou ženu, aby mi to rozmluvila, abych toho nechal, těch seminářů, tak ona říkala: „A je to něco proti zákonu? Jestli je to něco proti zákonům, tak ho zavřete.“ To oni nechtěli.

Redaktor:

Skamarádili jste se trošku nějak, neříkám jako Václav Havel, že třeba vznikl nějaký lidský kontakt?

Ladislav Hejdlánek:

Určitě ano.

Redaktor:

S těmi známými estébáky?

Ladislav Hejdlánek:

Ne, ne, to ne. Kamaráčkoft, to jsem nepěstoval.

Redaktor:

Ne že by to byl kamaráčkoft, ale že to nebylo jenom jakoby, že jste se už znali.

Ladislav Hejdlánek:

Ano, že byl mi takový milejší, byl ten hodný. Já jsem to bral jako hru. Jeden byl hodný, jeden byl ošklivý. A to prostě byli tím pověřeni. A co já budu soudit, jestli jsou takoví opravdu? Takže prostě jsem mu vyčítal věci, které nemusel dělat, anebo mohl dělat, a neudělal. Prostě já mu to neodpustil. Nějak jsem mu to neměl zvlášť za zlé. Prostě byl za to placený a nedělal žádné psí kusy. To ten druhý byl odporný.

Redaktor:

A ty jsi jezdil i jinam, pokud vím, k žákům na Bílou Horu taky jsi jezdil někdy.

Ladislav Hejdánek:

Ano, tak na Bílé Hoře jsem taky byl. Tam kupodivu tedy jsem nějak unikl tomu.

Redaktor:

Dvě minuty, jo? Během dvou minut.

Ladislav Hejdánek:

Ano. Tam zavřeli Trojana, protože... nebo chtěli zavřít a pak mně říkal: „Proč ses nechal?“ Protože on šel jako na záchod, požádal, že půjde na záchod, a prošel. Tak mě odtamtud odvezli, a nic z toho nebylo, zas nějaké výsledky. Těch výsledků já jsem měl takovou spoustu, že se mi to překlápí jedna přes druhou.

Redaktor:

Měl jsi někdy strach? Ty jsi říkal, že jsi nedal najevo, že ses bál, ale přece jenom neměl jsi někdy strach?

Ladislav Hejdánek:

Tak člověk, který nemá strach, je blbec. Prostě strach... tak trochu mít strach a neukázat ho, to je tak přiměřené.

Redaktor:

Já ti v této chvíli děkuji za rozhovor.

Ladislav Hejdánek:

(smích)